

Стаття надійшла до редакції 10.12.2016 р.

К. Odarchenko

THEORETICAL AND PRACTICAL DIMENSIONS OF INTERNAL COMMUNICATIONS AGAINST SOCIAL INTERACTION MODELS IN UKRAINE

The article deals with theoretical and practical dimension of internal communications on a background of social interaction model in Ukraine. In addition, the article provides a theoretical overview of the specific organizational development of political parties by Weber.

Established that the specific organizational structure of the parties are: firstly, that her organization needs most adequately reflect the structure as potential voters and those segments of society that the party is trying to win over during the election campaign; secondly, that the organization should ensure decision-making, and that in a reasonable period of time; thirdly, the inner decision-making process should make possible the rapid adoption of unambiguous responsible decision that will be an expression and confirmation of the existing parties in consensus on the fundamental provisions of concern to voters. fourthly, that the changes in the party organization should occur in the context of changes taking place in an environment party.

Determined that the optimum for Ukrainian model of social interaction, is an organization of network type, which operates in a mode atraktyv game with a certain set of rules and algorithms, filled with lively ideology and structured in small groups to create conditions for creative implementation participants, each of whom has the ability to take all decision personally, without delegating powers.

Keywords: *inner communication, internal democracy, the organizational structure.*

УДК 321.64(519.3)"1991/2016"

І.Ю. Осадчук

ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ ПІВНІЧНОЇ КОРЕЇ (1991–2016): ТОТАЛІТАРИЗМ ЧИ ПОСТТОТАЛІТАРИЗМ?

Визначено основні поняття для позначення сучасних тоталітарних режимів. Проаналізовано політичний режим Північної Кореї у 1991–2016 рр. Встановлено, що сучасний політичний режим КНДР, в якому діє офіційна ідеологія; існує розкол між двома окремими центрами в партії (обмежений плюралізм); немає повної монополії на всі сфери ЗМІ; поліцейський контроль і терор не є «всеохопними», проте їхня роль в політичній системі КНДР залишається вагомюю; відбувається поступова ерозія/руйнування централізованої планової економіки держави, що, сприяло формуванню тіньової приватної економіки; провідну роль у політиці та розподілі ресурсів відіграють військові, не є класичним тоталітаризмом. Сучасний політичний режим Північної Кореї визначено як посттоталітаризм.

Ключові слова: *політичний режим, тоталітаризм, ерозійний тоталітаризм, посттоталітаризм, авторитаризм, Північна Корея.*

Політична система Північної Кореї залишається однією з найбільш закритих політичних систем світу. В українській політичній науці політичний режим КНДР, особливо, на сучасному етапі його розвитку, є недостатньо дослідженим. В цьому контексті можемо відзначити аналіз політичного режиму Північної Кореї В. Литвином в контексті інституційних та процесуальних вимірів аналізу політичних режимів сучасних країн світу [7, с. 273–277]. Серед російських дослідників ґрунтовний аналіз політичного

режиму Північної Кореї знаходимо у працях А. Ланькова [4–6; 14–17]. У західній ж політичній науці політичний режим КНДР в цілому або окремі його елементи у своїх працях аналізують Дж. Лі [11], П. МакІчерн [19], М. Ноланд [11; 12], Тара О [21], Дж. Рідхед [22], Б. Сілберстайн [24], Е. Скобелл [23], С. Хагард [11; 12], Р. Хасіг [13]. Головним питанням щодо політичного режиму Північної Кореї на сучасному етапі, яке стає предметом наукових дискусій, є наступне: чи сучасний політичний режим країни є тоталітарним? Розпад СРСР в 1991 р. став одним із основних факторів економічної кризи 1990–х рр. в КНДР, що призвела до трансформації політичної системи Північної Кореї. Саме тому початок сучасного етапу розвитку політичного режиму Північної Кореї датуємо 1991 р. Отже, метою дослідження є аналіз особливостей функціонування сучасного політичного режиму Північної Кореї (1991–2016) та визначення його типу.

Тоталітаризм – це політична система, в якій правлячий режим здійснює політичний контроль над суспільством, керуючи політичними і соціальними інститутами [24]. Вперше спроба комплексного аналізу тоталітаризму була зроблена Х. Арендт у монографії «Походження тоталітаризму» (1951) [8]. Проте найбільш значний вплив на післявоєнне покоління західних дослідників цієї проблеми справила праця К. Фрідріха та З. Бжезинського «Тоталітарна диктатура і автократія» (1956) [10], в якій дослідники визначили такі ознаки тоталітаризму:

1) політична система спирається на ретельно розроблену офіційну ідеологію. Ця ідеологія пронизує всі життєво важливі сфери людського існування містить в собі безумовне заперечення пануючих в старому суспільстві порядків і закликає до об'єднання громадян заради побудови нового суспільства;

2) існує єдина масова партія на чолі з вождем. Ця партія має ієрархічну структуру і, як правило, або стоїть над бюрократичною державною організацією, або фактично повністю підміняє її;

3) управління здійснюється за допомогою системи терору, що реалізується партією і таємною поліцією;

4) засоби масової інформації та громадські організації знаходяться під жорстким контролем влади;

5) контроль партії та уряду/бюрократії над збройними силами;

6) партія та уряд/бюрократія здійснюють централізоване управління економікою [2].

Після опублікування праці К. Фрідріха та З. Бжезинського на Заході деякі вчені (Дж. Ла Паломбара, Р. Такер, А. Інкельс та ін.) поставили під сумнів універсальність цих ознак. Це було зумовлено такими чинниками:

1) К. Фрідріх та З. Бжезинський не враховували той факт, що значна частина населення в тоталітарних країнах підтримувала владу;

2) визначені ознаки тоталітаризму дають загальну характеристику тоталітаризму, без урахування відмінності його основних форм: фашистської, нацистської та комуністично-сталінської;

3) автори праці приписали тоталітарним режимам ознаки, які характерні не тільки будь-яким диктаторським системам, але навіть демократичним режимам (наприклад, контроль уряду над збройними силами);

4) в СРСР після смерті Й. Сталіна режим став еволюціонувати в напрямку авторитаризму [2].

Х. Лінц, спираючись на праці Х. Арендт, К. Фрідріха і З. Бжезинського, у 1975 р. запропонував три основні характеристики тоталітаризму:

1) наявність моністичного, але не монолітного центру влади (плюралізм чинних інституцій або ж груп отримує свою «легітимізацію» на основі впливу такого центру

влади, в максимальній мірі ним опосередкований та є політичним утворенням, а не наслідком динамічності чинного суспільства);

2) існування ексклюзивної, автономної та більш-менш інтелектуально структурованої ідеології, на підставі якої правляча група чи лідер, а також партія, яка обслуговує лідера або групу, «позиціонується у реальності» та фігурує в ролі «основи політики» або «узаконення її маніпуляційного характеру» (ідеологія має деякі межі, за якими лежить інакомислення, що є «несанкціонованим»; ідеологія виходить за рамки конкретної програми й визначення меж легітимності політичних дій для забезпечення «вищого сенсу», почуття «історичної мети» та інтерпретації соціальної реальності);

3) заохочення участі громадян й/або активної мобілізації політичних та колективних соціальних завдань (через вплив однієї партії та багатьох монополістичних вторинних груп: ознака веде тоталітаризм до своєрідного «ідеального типу» політичного режиму) [18, с. 70].

Еволюція сучасних тоталітарних режимів зумовила наукові дискусії з приводу того, чи відповідають ці режими ознакам тоталітаризму К. Фрідріха і З. Бжезинського, а також Х. Лінца. Тому для позначення сучасних тоталітарних режимів використовують такі поняття:

1) *ерозійний тоталітаризм* – політичний режим, коли тоталітаризм є основною політичною системою, за умови, що ця система в перспективі зазнає краху за одним або декількома параметрами [24];

2) *посттоталітаризм* – політичний режим, що передбачає стан структурного тоталітаризму, але з ослабленою центральною владою, яка дозволяє іншим групам інтересів (класовим, регіональним, економічним, бюрократичним тощо) впливати на політику. Таким чином, посттоталітаризм передбачає плюралізм, який не існує в класичному тоталітарному суспільстві. В цій політичній системі, ідеологія перетворюється на інструмент для тих, хто перебуває при владі, і адаптована до інших сил, а не до «чистих патернів» тоталітаризму, які полягають у досягненні цілей режиму [18, с. 115];

3) *авторитаризм* – політичний режим суспільства, в якому політична влада здійснюється конкретною особою/актором (класом, партією або елітною групою) за мінімальної участі народу. Авторитаризм передбачає обмежену форму плюралізму, який відсутній в тоталітарному суспільстві. Це дало підставу Х. Лінцу інтерпретувати авторитаризм як спосіб правління «з обмеженим плюралізмом». Дослідник визначив авторитаризм як консервативний тип влади, який, будучи не в змозі сьогодні позбавити права голосу широкі маси населення, вдається з цією метою до заборони партій і масових організацій. Причому забороняються ті організації, які порушують соціальну рівновагу між державою, бізнесом, церквою тощо. Дозволено діяльність тих сил, які підтримують існуючий статус-кво [18, с. 159–161]. Функції політичних інститутів в авторитарних режимах можуть відрізнятися залежно від різновиду авторитаризму;

4) *„державна, яка не відбулась”* (англ. *failed state*) – це тип політичної системи, у якому співіснують кілька різновидів політичного режиму, проте вони втратили можливість і здатність функціонувати як такі (наприклад, зникає сутнісне наповнення політичної влади та політичної системи, а тому, як наслідок, відбуваються різного роду системні кризи, слабшає контроль держави над громадянами – загалом авторитет держави перебуває в занепаді, що доводять різні чинники, зокрема велика кількість біженців) [24].

Х. Лінц стверджував, що тоталітаризм може трансформуватися в посттоталітаризм. В цьому контексті Е. Скобелл розмежував тоталітаризм і посттоталітаризм (див. табл. 1).

Таблиця 1

Тоталітаризм і посттоталітаризм [23, с. 94]

Тоталітаризм	Посттоталітаризм
Тоталітарна ідеологія	Інструментальна ідеологія
Абсолютна диктатура і правляча партія (монізм)	Послаблена влада диктатури (обмежений плюралізм і поява інакомислення)
Всеохопний терор	Терор не є «всеохопним»
Монополія ЗМІ	Ерозія монополії ЗМІ
Монополія апарату примусу	Підтримується монополія апарату примусу
Централізована планова економіка	Ерозія централізованої планової економіки

Для того, щоб визначити: чи є сучасний політичний режим в Північній Кореї (1991–2016) тоталітаризмом, варто протестувати режим за індикаторами класичного тоталітаризму К. Фрідріха і З. Бжезинського. Офіційною ідеологією КНДР є «ідеї чучхе». Цей термін корейські націоналісти використовували ще у 20-х рр. ХХ ст. Поняття «чучхе» перекладається як «суб'єкт», «суб'єктність», «опора на власні сили», «самобутність», «самість» [1; 6]. Вперше термін «чучхе» на офіційному/державному рівні прозвучав у промові Кім Ір Сена 28 грудня 1955 р., коли він говорив про необхідність «викорінення догматизму і формалізму в ідеологічній роботі та встановлення «чучхе»: «Хоча дехто стверджує, що найкращим шляхом є радянський або китайський, невже ми не досягли того моменту, коли можемо створити наш власний шлях?» [1]. Таким чином, Кім Ір Сен прагнув звільнитися від радянського впливу. Як зазначає А. Ланьков, ніякої глибини від «ідей чучхе» і не вимагалось. Важливим був факт їх проголошення (як сигнал ідеологічної незалежності КНДР) [6]. В середині 1960-х рр. північнокорейські ідеологи, серед яких вирішальну роль відіграв Хван Чан Єп (тодішній головний ідеолог країни), перетворили чучхе в ідеологію. Спочатку «ідеї чучхе» подавалися як північнокорейський варіант марксизму [6]. Згідно з Конституцією КНДР 1972 р., «ідеї чучхе» визначалися як «творчий додаток марксизму-ленінізму до корейської дійсності» [6]. Водночас на початку 1970-х рр. північнокорейські ідеологи, включаючи і самого Кім Чен Іра (син і спадкоємець Кім Ір Сена), вже заявляли, що «ідеї чучхе» – не просто варіант марксизму, а нова й універсальна прогресивна теорія. Мова йшла про те, що сам марксизм був теорією часів капіталізму, ленінізм – епохи імперіалізму, а в умовах розпаду колоніальної системи і появи нових незалежних держав ця роль автоматично переходила до «ідей чучхе», які саме тоді стали називати «кімірсенізмом». З кінця 1960-х рр. кількість згадок про марксизм-ленінізм в північнокорейській офіційній пресі поступово скорочувалася. Для широкого користування було передбачено обмежений набір відповідним чином відредагованих текстів К. Маркса і В. Леніна [6]. Більш значну роль в північнокорейській ідеології став відігравати корейський традиційний етнічний націоналізм, витоки якого знаходимо ще на початку ХХ ст.

У праці Кім Чен Іра «Про ідеї чучхе» (1982) основними положеннями було визначено такі: народні маси – суб'єкт суспільно-історичного розвитку; історія людства – це історія боротьби народних мас за свою самостійність; соціально-історичний рух – творчий рух народних мас; вирішальна роль в революційній боротьбі належить самостійній свідомості народних мас [3].

Внаслідок конституційних змін 1998 р. відбулося впровадження нових ідеологічних концепцій у сфері політики, таких як «сонгун» («армія на першому місці») і «кансон тегук» («сильна і процвітаюча нація»). Таким чином, передбачалося зміцнення армії та економіки [24]. Акцент на військово-орієнтований сегмент «чучхе», набув

такого значення, оскільки Кім Чен Ір офіційно здобув владу у Північній Кореї через свою посаду в збройних силах (був верховним головнокомандувачем Корейської народною армією, головою Державного комітету оборони КНДР). У вересні 2009 р. в ході чергових змін до Конституції КНДР видалили всі згадки про комунізм: у ст. 59, де раніше йшлося про «формування нової комуністичної людини», тепер мова йде про «формування нової чучхейської людини». Нарешті, в квітні 2012 р. з площі Кім Ір Сена прибрали портрети К. Маркса та В. Леніна. Як зазначає А. Ланьков, сучасна північнокорейська ідеологія – це ідеологія корейського націоналізму [6]. Сьогодні у Північній Кореї ідеологію не вважають інтелектуально систематизованою. В країні не характерний міф про «континентальний імперіалізм» (мова йде тільки про «імперіалізм серед корейців») [6; 7, с. 276].

У 1990-х рр. відбулося значне зміщення центральної позиції Трудової партії Кореї до армії, попри це монолітний центр влади як такий залишився. В рамках політики «сонгун» («армія на першому місці») провідну роль у політиці та розподілі ресурсів відіграють військові. Відповідно до конституційних змін, прийнятих 5 вересня 1998 р., інститут президентства в країні було скасовано, а голова Державного комітету оборони став найвищою державною посадовою особою, яка здійснювала керівництво і командування політичними, військовими й економічними силами країни. У 1993–2011 рр. цю посаду обіймав Кім Чен Ір. Крім того, на початку XXI ст. спостерігалася боротьба за владу між консервативним військовим апаратом Трудової партії Кореї та більш прогресивним її апаратом [20, с. 422]. Саме існування розколу між двома окремими центрами в партії вказує на певний рівень плюралізму (обмежений плюралізм), який не характерний класичному тоталітаризму. Коли тоталітарна влада розділена, то виникають групи інтересів, які перебувають поза контролем режиму, що своєю чергою може загрожувати політичній єдності суспільства. На цьому наголошує Х. Лінц, який наводить як приклад, боротьбу між СС і СА в нацистській Німеччині, відносини, яких, ймовірно, були більш напруженими, ніж між армією і партією в Північній Кореї сьогодні [18, с. 68–69].

Внаслідок економічної кризи 1990-х рр. північнокорейська система поліцейського контролю була значно послаблена [24]. Це відбувалося, головним чином, через нездатність влади оплачувати роботу функціонерів безпеки, включаючи охоронців і голів «народних груп» («інмінбан») [4]. Теоретично ці групи функціонують і в наші дні, однак значення їх впродовж останніх 20 років суттєво знизилося. За часів же Кім Ір Сена «народні групи» були головним інструментом контролю за населенням за місцем проживання. На сучасному етапі хабарництво стало більш поширеним явищем, і способом уникнення покарання за «політичні злочини», зокрема, володіння іноземною (особливо, південнокорейською) літературою. Хабарі стали інституціоналізованим інструментом для отримання дозволів на поїздку як для внутрішнього, так і для транскордонного переміщення [24]. Контроль над внутрішнім переміщенням осіб знизився, оскільки держава під час економічної кризи була не в змозі утримувати людей від пошуку їжі в інших провінціях. Крім того, обмеження на поїздки стали можливими завдяки підкупу посадових осіб, які видають відповідні дозволи [15, с. 180–184]. Завдяки фактичній інституціоналізації хабарництва стало можливим подорожувати до Китаю. Північнокорейці, які живуть близько до китайського кордону отримали можливість «неофіційно» заробляти гроші через транскордонну торгівлю, яка в КНДР є незаконною.

Цікаво, що Кім Чен Ін намагається припинити масову еміграцію населення в Китай. Для цього зросла видача іноземних паспортів для легальних поїздок за кордон. Протягом півстоліття пересічний північнокореєць не міг приватно поїхати за кордон. З 2003 р. такі поїздки стали дозволяти переважно в Китай, а з 2011 р. влада помітно послабила контроль над приватним виїздом громадян за кордон. Це було зроблено, щоб

держава знала про точне місце перебування своїх громадян. Наприклад, формально паспорт видається для поїздки в Китай до родичів, але фактичною причиною поїздки є або приватний бізнес, або робота. Якщо громадянин не повертається, то він стає зрадником батьківщини і вождя [5]. Таким чином, поліцейський контроль і терор не є сьогодні «всеохопними», проте їхня роль в політичній системі КНДР залишається вагомим.

Економічна криза 1990–х рр. і подальша нездатність режиму фінансувати свої інститути у повному обсязі значною мірою підірвали монополію ЗМІ [5; 24]. Послаблений прикордонний контроль сприяв появі в країні альтернативного потоку інформації, насамперед з Китаю. Під час опитування, проведеного серед північнокорейських біженців, які живуть в Китаї і Південній Кореї встановлено, що майже 87 % респондентів незаконно слухали Південнокорейську державну радіостанцію до того, як покинули батьківщину; 40 % слухали її більше, ніж два рази в тиждень, а ще 40 % – щодня [9]. Згідно з дослідженням, проведеним у 2009 р., 43 % північнокорейських біженці ніколи навіть не чули про міжнародну продовольчу допомогу країні, яку надавали більше, ніж одній третій від загального складу населення [24]. Інформаційна риторика влади також еволюціонувала. Якщо раніше влада Північної Кореї переконувала населення країни в «економічному домінуванні» Північної Кореї над Південною Кореєю, то зараз частіше говорить про «національну належність до корейського етносу саме у Північній Кореї» [5].

Як вже було зазначено, в рамках політики «сонгун» («армія на першому місці») провідну роль у політиці відіграють військові. Кім Чен Ір для того, щоб зберегти контроль над урядом КНДР, зробив ставку на підтримку Корейської Народної Армії (КНА). Сам Кім Чен Ір у 1991–2011 рр. був головнокомандувачем КНА. Крім того, у вересні 1998 р. скасовано посаду президента КНДР. Голова Державного комітету оборони став найвищою державною посадовою особою в країні. Внаслідок конституційних змін 2009 р. у ст. 100 було внесено уточнення про те, що «голова Державного комітету оборони є вищим керівником Корейської Народної-Демократичної Республіки». В червні 2016 р. Державний комітет оборони був офіційно перетворений у Державну раду, повноваження якої були значно розширені. До повноважень Державної ради відносять такі: розробка засад політики держави; вирішення питань щодо забезпечення оборони держави; контроль за виконанням доручень голови Державної ради; контроль за постановами і розпорядженнями Державної ради, а також вжиття заходів для їх виконання; право скасовувати постанови і розпорядження державних органів, які суперечать наказам голови Державної ради, а також постановам та розпорядженням ради. Отже, в рамках сучасного політичного режиму військові стали центральним елементом політичної влади в країні.

У Північній Кореї держава використовувала планову економіку для того, щоб контролювати та забезпечувати стимули для політичної лояльності. Впродовж 1990–х рр. відбулася ерозія централізованої планової економіки держави, що, своєю чергою, сприяло формуванню тіньової приватної економіки [5; 24]. Після розпаду СРСР КНДР втратила доступ до прямих і непрямих радянських субсидій. В результаті в країні відбувся розвал економіки і настав голод. Існують різні оцінки щодо кількості померлих від голоду: за оцінками західних дослідників в 1996–1999 рр. від голоду померли 2–3 млн. осіб, а за оцінками А. Ланькова – 500 тис. осіб [5]. Північна Корея протягом десятиліть була країною тотальної карткової системи. У 1992–1994 рр. ця система зазнала краху. Люди, для того, щоб не померти з голоду, почали займатися різноманітними видами приватної економічної діяльності [5]. Крім того, у 1995 р., міжнародні організації розпочали надання допомоги Північній Кореї.

З кінця 90-х рр. XX ст. в КНДР відбувається «повзуча приватизація». Її масштаби оцінити складно, але за різними оцінками, 30–60 % ВВП країни зараз припадає на приватний сектор [5; 12]. У 2002 р. режим визнав як управлінську необхідність індивідуальне прийняття рішень в рамках державних підприємств, а також дозволив певний рівень приватної власності й торгівлі. Водночас у 2005–2010 рр. тиск на приватний сектор посилювався. Проте у травні 2010 р. режим визнав фактичне існування приватного сектора та його роль в сучасній економіці країни. Станом на 2008 р. «приватний» сектор забезпечував більше, ніж половину, продуктів харчування для Північної Кореї [12]. 28 червня 2012 р. Кім Чен Ин затвердив так звані «Рішення від 28 червня», які передбачали формування в сільськогосподарських кооперативах ланок у складі 5–7 осіб (фактично, одна-дві селянські сім'ї). Ланці тепер дозволено 30 % від усього зібраного врожаю залишати собі, хоча раніше селяни працювали за пайок. Крім того, ланка працює на одному і тому ж полі протягом кількох років. Фактично це означає, що поле здається в оренду за 30 % врожаю. У 2013 р. Північна Корея вперше зібрала урожай (згідно з даними комісії ООН з моніторингу врожаю 5,03 млн. тонн зернових), якого вистачило, щоб на базовому рівні прогодувати власне населення. Цікаво, що у 2014 р. було зібрано 5,20 млн. тонн зернових [5]. Згідно з постановою уряду від 30 травня 2014 р. селянам було дозволено отримувати вже не 30 %, а 60 % врожаю; передбачено присадибні ділянки, площею 30 соток. За оцінками Північної Кореї – це великі площі (за старою системою, що діяла з 1957 р., розмір присадибної ділянки обмежувався однією соткою). Причому, на цих ділянках, на відміну від державних полів, селяни самостійно вирішують, що їм вирощувати. У постанові від 30 травня 2014 р. менеджерам державних підприємств дозволено купувати комплектування і обладнання на приватному ринку за ринковими цінами. При цьому вони повинні робити фіксовані відрахування до держбюджету, сплативши податки [5]. Наприкінці 2012 р. у Північній Кореї було оголошено про створення понад 20 спеціальних економічних зон. Протягом десятиліть Північна Корея працювала з інвесторами, які були політично вмотивовані. Правляча еліта шукає альтернативи китайським інвестиціям, хоча стратегічне положення робить Північну Корею природним економічним китайським сателітом. Правляча еліта невдоволена тим, що Китай зараз контролює близько 85–90 % всієї зовнішньої торгівлі КНДР, а також тим, що зовнішньоекономічні відносини Північної Кореї обмежуються переважно відносинами саме з Китаєм [5].

Таким чином, політичний режим країни, в якій діє офіційна ідеологія; існує розкол між двома окремими центрами в партії (обмежений плюралізм); немає повної монополії на всі сфери ЗМІ; поліцейський контроль і терор не є «всеохопними», проте їхня роль в політичній системі КНДР залишається вагомою; відбувається поступова ерозія/руйнування централізованої планової економіки держави, що, сприяло формуванню тіньової приватної економіки; провідну роль у політиці та розподілі ресурсів відіграють військові, не є класичним тоталітаризмом. Сучасний політичний режим КНДР визначаємо як посттоталітаризм. У подальших дослідженнях проаналізуємо політичний режим Північної Кореї у 1948–1991 рр. та визначимо його конкретний тип.

Список використаної літератури

1. Асмолов К. Северная Корея как идеальная антиутопия или традиционные корни авторитаризма в КНДР [Электронный ресурс] / К. Асмолов // Путь Востока : Межкультурная коммуникация : Материалы VI Молодежной научной конференции по проблемам философии, религии, культуры Востока. Серия : Symposium. – Санкт-Петербург : Санкт-Петербургское философское общество, 2003. – Вып. 30. – С. 88–105. – Режим доступа : <http://anthropology.ru/ru/text/asmolov-kv/severnaya-koreya-kak-idealnaya->

antiutopiya-ili-tradicionnye-korni-avtoritarizma-v ; Asmolov K. Severnaya Koreya kak idealnaya antiutopiya ili traditsionnye korni avtoritarizma v KNDR [Elektronnyy resurs] / K. Asmolov // Put Vostoka : Mezhkulturnaya kommunikatsiya : Materialy VI Molodezhnoy nauchnoy konferentsii po problemam filosofii, religii, kultury Vostoka. Seriya : Symposium. – Sankt-Peterburg : Sankt-Peterburgskoe filosofskoe obshchestvo, 2003. – Vyp. 30. – S. 88–105. – Rezhim dostupa : <http://anthropology.ru/ru/text/asmolov-kv/severnaya-koreya-kak-idealnaya-antiutopiya-ili-tradicionnye-korni-avtoritarizma-v>

2. Бережная С. Тоталитаризм в истории Европы XX века : учеб. пособ. / С. Бережная, И. Бондаренко, Н. Кучемко. – Братислава : Европейский Центр Изобразительных Искусств, 2012. – 192 с. ; Berezhnaya S. Totalitarizm v istorii Yevropy XX veka : ucheb. posob. / S. Berezhnaya, I. Bondarenko, N. Kuchemko. – Bratislava : Yevropeyskiy Tsentr Izobrazitelnykh Iskusstv, 2012. – 192 s.

3. Ким Чен Ир. Об идеях чучхе. Статья, адресованная участникам Всереспубликанской научной конференции, посвященной идеям чучхе и открывшейся в канун 70-летия со дня рождения великого вождя товарища Ким Ир Сена 31 марта 1982 года [Электронный ресурс]. – Корея, Пхеньян : Издательство литературы на иностранных языках, 2002. – Режим доступа : <http://www.twirpx.com/file/1200982/> ; Kim Chen Ir. Ob ideyakh chuchkhe. Statya, adresovannaya uchastnikam Vserespublikanskoj nauchnoy konferentsii, posvyashchennoj ideyam chuchkhe i otkryvsheysya v kanun 70-letiya so dnya rozhdeniya velikogo vozhdya tovarishcha Kim Ir Sena 31 marta 1982 goda [Elektronnyy resurs]. – Koreya, Pkhenyan : Izdatelstvo literatury na inostrannykh yazykakh, 2002. – Rezhim dostupa : <http://www.twirpx.com/file/1200982/>

4. Ланьков А. Первичная ячейка корейского управления [Электронный ресурс] / А. Ланьков // Полит.ру. – 2014. – Режим доступа : <http://polit.ru/article/2014/08/24/inminban/> ; Lankov A. Pervichnaya yacheyka koreyskogo upravleniya [Elektronnyy resurs] / A. Lankov // Polit.ru. – 2014. – Rezhim dostupa : <http://polit.ru/article/2014/08/24/inminban/>

5. Ланьков А. Северная Корея : новый лидер, новая стратегия? [Электронный ресурс] : стенограмма семинара / А. Ланьков // Полит.ру. – 2015. – Режим доступа : http://polit.ru/article/2015/03/14/north_korea/ ; Lankov A. Severnaya Koreya : novyy lider, novaya strategiya? [Elektronnyy resurs] : stenogramma seminaru / A. Lankov // Polit.ru. – 2015. – Rezhim dostupa : http://polit.ru/article/2015/03/14/north_korea/

6. Ланьков А. Формирование чучхейского человека [Электронный ресурс] / А. Ланьков // Лента.Ру. – 2016. – Режим доступа :

<https://lenta.ru/articles/2016/06/09/frommarxismtojuche/> ; Lankov A. Formirovanie chuchkheyskogo cheloveka [Elektronnyy resurs] / A. Lankov // Lenta.Ru. – 2016. – Rezhim dostupa : <https://lenta.ru/articles/2016/06/09/frommarxismtojuche/>

7. Литвин В. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу / В. Литвин. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 632 с. ; Litvin V. Politichni rezhimi suchasnosti : institutsiyni ta protsesualni vimiri analizu / V. Litvin. – Lviv : LNU imeni Ivana Franka, 2014. – 632 s.

8. Arendt H. The Origins of Totalitarianism / H. Arendt. – New York : Harcourt, Brace and Co., 1951. – 477 p.

9. Chang Y. Exit Polls : Refugee Assessments of North Korea's Transition [Electronic resource] / Y. Chang, S. Haggard, M. Noland // Peterson Institute for International Economics. Working Paper. – 2008. – No. WP 08-1. – Mode of access : <https://piie.com/sites/default/files/publications/wp/wp08-1.pdf>

10. Friedrich C. Totalitarian Dictatorship and Autocracy / C.J. Friedrich, Z.K. Brzezinski. – Cambridge : Harvard University Press, 1956. – 346 p.

11. Haggard S. Integration in the absence of institutions : China–North Korea cross-border exchange [Electronic resource] / S. Haggard, J. Lee, M. Noland // Peterson Institute for International Economics. Working Paper. – 2011. – No. WP 11-13. – Mode of access : <https://piie.com/sites/default/files/publications/wp/wp11-13.pdf>

12. Haggard S. Reform from Below : Behavioral and Institutional Change in North Korea [Electronic resource] / S. Haggard, M. Noland // Peterson Institute for International Economics. Working Paper. – 2009. – No. WP 09-8. – Mode of access : <https://piie.com/sites/default/files/publications/wp/wp09-8.pdf>

13. Hassig R. The hidden people of North Korea : everyday life in the hermit kingdom / R. Hassig, K. Oh. – Lanham, Md. : Rowman & Littlefield Publishers, 2009. – 296 p.

14. Lankov A. North Korea and the Subversive Truth [Electronic resource] / A. Lankov. – Mode of access : http://fsi-media.stanford.edu/evnts/5605/Lankov_on_North_Korea_and_the_Subversive_Truth.pdf

15. Lankov A. North of the DMZ – Essays on Daily Life in North Korea / A. Lankov. – Jefferson, North Carolina : MacFarland Publishers, 2007. – 346 p.

16. Lankov A. Telling the Subversive Truth : Information Dissemination and North Korea's Future [Electronic resource] / A. Lankov // The Korean Journal of Defense Analysis. – 2011. – Vol. 23. No. 1. – P. 19–35. – Mode of access : http://210.101.116.28/W_files/kiss5/2p801331_pv.pdf

17. Lankov A. The Natural Death of North Korean Stalinism / A. Lankov // Asia Policy. – 2006. – No. 1. – P. 95–121.

18. Linz J. Totalitarian and Authoritarian Regimes / J. Linz. – London : Lynne Rienner Publishers, 2000. – 343 p.

19. McEachern P. Inside the Red box : North Korea's Post-totalitarian Politics : A Dissertation Submitted to the Graduate Faculty of the Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in The Department of Political Science [Electronic resource] / P. McEachern. – 2009. – Mode of access : http://etd.lsu.edu/docs/available/etd-04142009-234949/unrestricted/McEachern_diss.pdf

20. Oberdorfer D. The Two Koreas : A Contemporary History / D. Oberdorfer. – New York : Basic Books, 2001. – 521 p.

21. O T. Understanding the Nature of the North Korean Regime : A Foundation to Engagement and Coercion Discussions [Electronic resource] / Tara O // International Journal of Korean Studies. – 2015. – Vol. 19. No. 1. – P. 37–60. – Mode of access : <http://www.icks.org/publication/pdf/2015-SPRING-SUMMER/2.pdf>

22. Reidhead J. Spheres of Influence : A Comparative Study of Political Legitimacy in North Korea : A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts [Electronic resource] / J. Reidhead. – Mode of access : https://digital.lib.washington.edu/researchworks/bitstream/handle/1773/22517/Reidhead_washington_02500_11043.pdf?sequence=1

23. Scobell A. The Evolution of North Korea's Political System and Pyongyang's Potential for Conflict Management / A. Scobell // North Korean Review. – 2008. – Vol. 4. No. 1. – P. 91–108

24. Silberstein B. K. North Korea : Fading Totalitarianism in the «Hermit Kingdom» [Electronic resource] / B. K. Silberstein // Institute of Industrial Economics. Working Paper. – 2010. – No. 836. – Mode of access : https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1619270

Стаття надійшла до редакції 09.12.2016 р.

I. Osadchuk

**THE POLITICAL REGIME OF NORTH KOREA (1991–2016):
TOTALITARIANISM OR POST-TOTALITARIANISM?**

The political system of North Korea (DPRK) remains one of the most closed political practices in the world. In Ukrainian Political Science, DPRK's political system, especially at the present stage of its development, is investigated insufficiently. The main question, which became the subject of scientific debate, is the following: «Is the current political regime of the DPRK totalitarianism?». The goal of the research is to analyse the functioning of the current political regime of North Korea (1991–2016) and to determine its type. North Korea's ideology is not intellectually systematized today. The introduction of new ideological concepts in its politics, such as Songun («military-first» politics) and Kangsong Taeguk («Strong and Prosperous Nation» politics as a supposed leading strategy in strengthening North Korea's economy and military), is best interpreted as a new emphasis on the military-oriented segment of Juche. The myth of the «continental imperialism» is not typical for the country (it is only typical the «imperialism among Koreans»). In the 1990's, there was a significant shift of the centre position of the Worker's Party of North Korea to the army, though a monolithic power centre has remained. The military should be given priority in politics and resource allocation. Bribes became an institutionalized tool for gaining travel permits for both domestic and cross-border travels. The breakdown of police control through bribery had effectively damaged the function of the North Korean's system of control. Moreover, all the tools the state had earlier used to ensure control have eroded. Police control and terror are not «comprehensive», but their role in the DPRK's political system is significant. The economic crisis and the regime's subsequent inability to finance its institutions had eroded the monopoly of mass communication. The breakdown of the state economy gave rise private and unofficial economy. Therefore, the current political regime of North Korea is determined as post-totalitarianism. Post-totalitarianism suggests a state of structural totalitarianism, but with a weakened central power that allows other groups of interests, i.e. relating to class, regions, economical or other bureaucratic spheres, to take root and affect politics. Post-totalitarianism involves a sort of pluralism that does not exist in the totalitarian society. In this political system, ideology turns into a mere instrument for those in power and is adapted to other forces than of purely regime's political goals.

Keywords: *political regime, totalitarianism, eroding totalitarianism, post-totalitarianism, authoritarianism, North Korea.*